

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
PETICIJŲ KOMISIJA**

IŠVADA

**DĖL PETICIJOS (2025-12-18 NR. PC-31) DĖL MĖGĖJŲ SODO TERITORIJŲ RIBŲ
NUSTATYMO PAGAL NEBEGALIOJANČIUS DOKUMENTUS**

2026-03-24
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybės Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2026 m. kovo 24 d. posėdyje iš esmės nagrinėjo peticiją (2025-12-18 Nr. PC-31) dėl mėgėjų sodo teritorijų ribų nustatymo pagal nebegaliojančius dokumentus ir priėmė sprendimą teikti Vyriausybei išvadą netenkinti pareiškėjo peticijoje išdėstytų prašymų ir siūlymų.

Pareiškėjo teigimu, Sodininkų bendrijai skirtos mėgėjų sodo teritorijos ribų duomenų nustatymo tvarkos aprašas¹ (toliau – Aprašas) prieštarauja Lietuvos Respublikos sodininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 5 daliai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymui ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymui, įteisina nebegaliojančių sovietinių dokumentų naudojimą, prieštarauja pačios Aplinkos ministerijos (toliau – Ministerija) oficialiai pareikštai pozicijai, kad senieji sodų planavimo dokumentai nėra teritorijų planavimo dokumentai. Pareiškėjas prašo panaikinti arba pakeisti Aprašą, kad jis neprieštarautų galiojantiems teisės aktams.

Pareiškėjo teigimu, Ministerija savo atsakymuose jam nurodo, kad Aprašo nuostatos teisėtos, teigia, kad sodo planavimo projektai, sudaryti iki 1996 m. sausio 1 d., laikytini galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais, leidžia naudoti „kitus išlikusius dokumentus“, įskaitant sovietinius planus, tačiau nepateikia teisinio pagrindo, leidžiančio minėtus dokumentus laikyti galiojančiais.

Pagal Sodininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 5 dalį mėgėjų sodo teritorija gali būti nustatyta tik savivaldybės bendrojo plano sprendiniais arba galiojančiu teritorijų planavimo dokumentu ar žemės valdos projektu.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymą nustatyti kitus kompleksinio teritorijų planavimo dokumentus, negu nurodyta šiame straipsnyje, draudžiama (5 straipsnio 3 dalis), o įvairios studijos, projektai, pasiūlymai nėra teritorijų planavimo dokumentai (5 straipsnio 7 dalis).

Pareiškėjo teigimu, sovietiniai kolektyvinių sodų projektai nebuvo registruoti Teritorijų planavimo dokumentų registre, neatitinka teritorijų planavimo dokumentų sąvokos, jų galiojimas pasibaigė 1991 m. gegužės 21 d.

Nekilnojamojo turto kadastro įstatyme nurodyta, kad duomenys turi būti parengti ir suderinti pagal įstatymų nustatytą tvarką (10 straipsnio 6 dalis), todėl duomenys, gauti pagal nebegaliojančius sovietinius projektus, negali būti laikomi parengtais pagal įstatymus.

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2025 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. D1-106 „Dėl Sodininkų bendrijai skirtos mėgėjų sodo teritorijos ribų duomenų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Ministerija, įtraukdama į Aprašą formuluotę „kiti išlikę dokumentai“², kuria naują teisinį šaltinį, kurio nenumato joks įstatymas.

Pareiškėjas prašo:

- 1) įvertinti Aprašo nuostatų atitiktį įstatymams;
- 2) pripažinti, kad Aprašo 7 punkto nuostata dėl ribų nustatymo pagal „kitus išlikusius dokumentus“ prieštarauja įstatymams;
- 3) panaikinti arba pakeisti Aprašo nuostatas, įtvirtinant, kad mėgėjų sodo teritorijų ribos gali būti nustatomos tik pagal savivaldybių bendruosius planus, galiojančius teritorijų planavimo dokumentus, galiojančius žemės valdos projektus;
- 4) įvertinti Ministerijos 2025-12-01 atsakymo Nr. D8(E)-4902 teisėtumą ir jo neatitiktį pačios Ministerijos 2015-12-23 pareikštai pozicijai.

Lietuvos Respublikos peticijų konstitucinio įstatymo (toliau – Konstitucinis įstatymas) 2 straipsnio 5 dalyje peticijos teisė apibrėžta kaip Lietuvos Respublikos Konstitucijoje laiduojama teisė kreiptis šio įstatymo nustatyta tvarka su prašymu ar siūlymu spręsti ne tik pareiškėjui, bet ir visai visuomenei ar jos daliai svarbų klausimą, kai tam reikia priimti, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios norminį teisės aktą. Be to, tam, kad kreipimasis būtų pripažintas peticija, jame iškeltų reikalavimų ir siūlymų nagrinėjimas turi priklausyti jį įregistravusios institucijos kompetencijai. Vyriausybės Peticijų komisija nagrinėja peticijas dėl Vyriausybės ir ministrų priimamų norminių teisės aktų (Konstitucinio įstatymo 4 straipsnio 3 dalis).

Vyriausybės Peticijų komisijos nagrinėjimo dalykas nėra teisės akto teisėtumo klausimai (pareiškėjo peticijos 1 ir 2 punktuose išdėstyti prašymai), tokius prašymus nagrinėja administraciniai teismai³, o Ministerijos atsakymo teisėtumo įvertinimas yra Lietuvos administracinių ginčų komisijos arba administracinių teismų dalykas⁴.

Vyriausybės Peticijų komisija nagrinėjo peticija ta apimtimi, kiek tai susiję su pareiškėjo peticijos 3 punkte išdėstytu prašymu „panaikinti arba pakeisti Aprašo nuostatas, įtvirtinant, kad mėgėjų sodo teritorijų ribos gali būti nustatomos tik pagal savivaldybių bendruosius planus, galiojančius teritorijų planavimo dokumentus, galiojančius žemės valdos projektus“.

Komisijos sprendimas priimtas įvertinus pareiškėjo peticijoje pateiktų prašymų ir siūlymų teisėtumą, pagrįstumą, tikslingumą, naudingumą, atitiktį teisėkūros principams ir jų įgyvendinimo galimybes, taip pat atsižvelgta į Ministerijos, Lietuvos sodininkų bendrijų asociacijos nuomonę ir pateiktus argumentus, Komisijos posėdyje išklausius pareiškėją ir Ministerijos atstovą. Komisijos sprendimo argumentai pateikiami šioje išvadoje.

Mėgėjų sodo teritorija – savivaldybės ar jos dalies bendrojo plano sprendiniuose pažymėta (išskyrus atvejus, kol savivaldybės ar jos dalies bendrasis planas nėra parengtas) teisės aktu mėgėjų sodininkystei skirta teritorija, suformuota pagal žemės valdos projektą ar teritorijų planavimo dokumentą ir suskirstyta į sodininkų ir kitų asmenų nuosavybės ar kitomis teisėmis valdomus sodo sklypus ir bendrojo naudojimo žemę (rekreacijai ir kitoms reikmėms)⁵.

² „7. Sodo teritorijos ribų duomenys nustatomi vadovaujantis sodo suplanavimo projektu; kai sodo suplanavimo projektas neišlikęs, – vadovaujantis kitais išlikusiais sodo bendrijos teritorijos skyrimo dokumentais. <...>“

³ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 112 straipsnio 1 dalis.

⁴ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 23, 26, 27 straipsniai.

⁵ Lietuvos Respublikos sodininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 5 dalis.

Sodininkų bendrijoms priskirtų mėgėjų sodo teritorijų ribos yra vienas iš pagrindinių Nekilnojamojo turto kadastro žemėlapi sudarančių grafinių sluoksnių⁶. Vadovaudamasi Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 10 straipsnio 6 dalimi, Ministerija parengė ir Aprašu nustatė sodo teritorijos ribų duomenų nustatymo supaprastintą tvarką. Nekilnojamojo turto kadastro įstatymas reglamentuoja sodo teritorijos ribų pažymėjimą Nekilnojamojo turto kadastro žemėlapyje, o Aprašas – Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre įregistruotos sodo teritorijos ribų duomenų, pagal kuriuos sodo teritorijos ribos pažymimos Nekilnojamojo turto kadastro žemėlapyje, nustatymo supaprastintą tvarką, bet ne sodo teritorijos suplanavimo (suformavimo) tvarką. Sodų planavimo dokumentas ir planavimo schema nėra teritorijų planavimo dokumentas ir jis neregistruojamas Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų registro informacinėje sistemoje, nes žemės sklypas nėra suformuojamas, tačiau tai yra pakankamas dokumentas, kurio pagrindu kadastro žemėlapyje galima pažymėti ribą, į kurią patenka individualūs sodininkų sklypai.

Sodo žemės sklypų privatizavimo metu žemės sklypai buvo privatizuojami pagal sodo suplanavimo projektus, kurie buvo patvirtinti pagal tuo metu galiojusią tvarką ir kurie pagal tuo metu galiojusį teisinį reglamentavimą buvo prilygintini teritorijų planavimo dokumentams. Teritorijų planavimo dokumentų sąvokos, reglamentuojančiuose teritorijų planavimą, buvo įtvirtintos Teritorijų planavimo įstatyme, kuris buvo priimtas tik 1995 m. gruodžio 12 d., t. y. vėliau nei Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymas ir Sodininkų bendrijų narių sodų sklypų pardavimo tvarkos metodiniai nurodymai, kuriuose buvo minimi sodo suplanavimo projektai.

Siekiant tinkamai nustatyti sodininkų bendrijų teritorijų ribas, kurios iki šiol buvo dar nenustatytos, privaloma naudotis ne tik dokumentais, parengtais nuo 1990 m. kovo 11 d., bet ir iki tada sudarytais visais įmanomais dokumentais, planais, pažymomis ir kitais dokumentais, kurie buvo teisėti iki nepriklausomybės atkūrimo. Kitu atveju asmenys, norintys teisėtai sutvarkyti sodininkų bendrijų dokumentaciją, pateks į situaciją, kada po nepriklausomybės atkūrimo parengtų dokumentų nėra, o ankstesni negalioja ir atkurti ribas ar sutvarkyti kitus teisinius sprendimus neliktų jokios galimybės, išskyrus kreiptis į teismą.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų, priklausančių skirtingoms kategorijoms, atžvilgiu, jeigu tarp šių asmenų yra tokio pobūdžio skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą. Diferencijuotas teisinis reguliavimas, kai jis taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, savaime nelaikytinas diskriminaciniu⁷.

Komisijos nuomone, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad Teritorijų planavimo įstatymo priėmimo metu parengti sodo suplanavimo projektai yra galiojantys ir nepanaikinti, netikslinga tenkinti pareiškėjo peticijoje teikiamų prašymų ir siūlymų.

⁶ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 6 punktas.

⁷ Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. gegužės 31 d., 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. balandžio 29 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas.

Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 18 straipsnio 4 dalies 2 punktu, Vyriausybei teikiama Komisijos išvada dėl peticijoje (2025-12-18 Nr. PC-31) dėl mėgėjų sodo teritorijų ribų nustatymo pagal nebegaliojančius dokumentus išdėstytų prašymų ir siūlymų netenkinimo.

Komisijos pirmininkė

Barbara Aliaševičienė